

О.М.Лук'яненко,
асистент кафедри філософії Київського
національного економічного
університету ім. В.Гетьмана

Когнітивний підхід до забезпечення соціальної безпеки держави в умовах кризи

Останні роки продемонстрували чітку залежність процесів стабілізації / де-стабілізації сучасних держав від того чи іншого функціонування їх інформаційних інфраструктур. Тобто на сьогодні з'явився новий тип інструментарію, до якого виявилися неготовими сучасні держави. Такий стан справ є свідченням інерційності держави в управлінні інформаційним простором, що затрудняє вирішення багатьох політичних, економічних, соціальних, дипломатичних і військових завдань.

Нинішня соціально-політична ситуація переконливо доводить, що консолідація суспільства для подолання ним глибокої кризи можлива лише на ґрунті політики, спрямованої на побудову демократичної, соціальної, правової держави. Як свідчить світовий досвід, перехід від однієї суспільно-політичної системи до іншої завжди супроводжується зниженням рівня життя населення, а отже, зростанням нестабільності. Через це особливої ваги набувають питання суспільної ролі держави, її участі у соціально-економічній та інформаційній сферах, форм і методів державного регулювання, загальних напрямів стабільного розвитку держави і суспільства. Це проблеми, в розв'язанні яких зацікавлені як нові соціальні групи, що виникли в перехідний період, так і ті, що потребують державної підтримки.

Вирішити означені проблеми можна лише на основі нової стратегії реформ, що має свої теоретичні витоки у концепції соціальної, правової держави. Структурні функції останньої спрямовані на забезпечення соціальної безпеки, тобто надання всім громадянам гарантій прав на самореалізацію, соціальний захист, зміцнення соціального партнерства між державою, роботодавцями і профспілками.

Зменшення кількості бідних, скорочення розриву між багатством та злиднями (шляхом гнучкого державно-правового регулювання), перерозподіл ресурсів (через прогресивне оподаткування), створення надійної і міцної системи соціального забезпечення - все це сприяє підвищенню стабільності, уникненню соціальних і політичних катаклізмів.

Дослідження взаємозв'язку між соціальною політикою і політичною стабільністю в інформаційному суспільстві [1] показують, що поряд з ефективною соціально-економічною політикою все більшої ваги набуває інформаційна складова соціальної політики, що є однією з головних передумов набуття суспільством стійкого стану, котрий дає змогу ефективно функціонувати за умов різних впливів, зберігаючи при цьому структурну цілісність і спроможність контролювати процес суспільних змін. Водночас відомо, що економічні кризи, спад виробництва, погіршення рівня життя населення, "полярні" диспропорції в розподілі доходів часто спричиняли руйнації політичних систем. Таким чином, завданням соціальної політики є створення умов для підвищення рівня життя населення, котре, у свою чергу, також зацікавлене в соціальному розвитку суспільства. Громадяни мають бути переконані в тому, що найважливіші інститути держави і суспільства здатні адекватно і своєчасно реагувати на їхні потреби.

В контексті зазначеного варто акцентувати увагу на економічному аспекті соціального управління, в якому представлені життєво важливі економічні взаємодії, що пов'язані з виробництвом, розподілом, обміном і споживанням матеріальних благ, без яких неможливе людське існування. Історія проілюструвала, які великі соціальні і духовні потрясіння викликають такі інформаційно значимі показники, як рівень цін на товари і послуги, розмір заробітної плати, пенсії. Мова йде в даному випадку не лише про їхнє реальне наповнення, скільки про інформаційний зміст. Повідомлення уряду про підвищення цін, як свідчать історичні події, здатні перевернути країну. Правим був Ф.Енгельс, котрий стверджував, що людина, перш ніж займатися філософією, релігією, мистецтвом, повинна їсти, пити, одягатися, хоча Сократ також справедливо зазначив, що людина живе не для того, щоб їсти, пити і одягатися. Тому і в економіці проявляються дві сторони: матеріальна та інформаційно-духовна. Відповідно, економіка повина забезпечити людину всім необхідним для існування, а духовне виробництво - наповнити сенсом її існування.

Слід зазначити, що державно-правове регулювання соціально-економічних процесів стало у другій половині ХХ ст. характерною рисою розвитку більшості західних країн, де державна влада набула соціально-економічної легітимності [2, с. 34]. Такий досвід є особливо цінним для України, суспільство й економіка котрої опинилися в глибокій кризі, ускладненій відсутністю злагоди між численними політичними силами з питань стратегії суспільного розвитку. Усунути економічні причини соціальної несправедливості, як свідчить історія, можливо лише шляхом активного державного регулювання, яке є характерною рисою діяльності соціальної, правової держави.

Аналіз показує, що становлення соціальної держави в нашій країні - це справа майбутнього [3]. Шлях до соціальної держави ускладнюється тими обставинами, що нам доводиться водночас створювати надійний фундамент майбутньої соціальної держави і вирішувати нагальні проблеми перехідного періоду. Існуюча система забезпечення соціальної безпеки громадян потребує перегляду, адже її механізми нездатні розв'язати соціальні проблеми. Тому основними характеристиками перспективної моделі соціальної безпеки повинні стати як соціально-економічна, так і соціально-інформаційна ефективність.

Відповідно, завданням держави в цьому плані стає не поширення однієї і тієї самої інформації по всій країні, а забезпечення поширення різноманітної інформації, альтернативних думок, але з поданням потужної державної думки. Тут значна увага приділяється саме інформаційному простору, оскільки саме він використовується як інструментарій для вирішення соціальних, політичних чи економічних завдань.

Таким чином, окремого розгляду потребує соціально-інформаційна політика держави в умовах розбудови громадянського суспільства. Ця політика спрямована на забезпечення функціонування цілісності системи, яка управляється в інтересах доведення, роз'яснення соціальної інформації.

Список використаних джерел

1. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті : монографія / О. П. Дубас. - К. : Генеза, 2004. - 208 с.
2. Социальная информатика: Основания, методы, перспективы / отв. ред. Н. И. Лапин. - Изд. 2-е, стер. - М. : КомКнига, 2006. - 216 с.
3. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / С. І. Бандур, Т. А. Заяць, В. І. Куценко та ін. ; за заг. ред. Б. М. Данилишина. - Черкаси : Брама-Україна, 2006. - 760 с.